

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/3448	10 november 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 64/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

Kolonel-KLv

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/3448 d.d.
10 november 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID
HSV
HAI
HMA
Archief

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

64/93

(Afgesloten 101400 NOV 1993)

Internationale vredesinspanningen

De Kroatische president Tudjman heeft op 2 november de Kroatische Serviërs een staakt-het-vuren aangeboden en een voorstel gepresenteerd voor "volledige normalisering van de betrekkingen tussen beide volkeren". Zo stelde hij een zekere, in de Kroatische Grondwet te garanderen, autonomie voor voor een aantal "Servische" gebieden binnen het Kroatische staatsverband. Daarbij verwees hij met name naar de districten Knin (UNPA-zuid) en Glina (UNPA-noord).

In de visie van Tudjman zou de overeenkomst tussen Kroaten en Serviërs deel moeten uitmaken van een alomvattende vredesregeling voor het voormalige Joegoslavië. In dat kader stelde hij voor de onderhandelingen over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina te hervatten. Daarbij zouden Frankrijk, Duitsland, Rusland, de VS, het Verenigd Koninkrijk en Turkije als "meestbetrokken partijen" voor dit overleg moeten worden uitgenodigd. De VN zouden volgens Tudjman sancties moeten uitvaardigen tegen de partijen die voortgang in dit overleg zouden blijven blokkeren. In de visie van Tudjman zou de NAVO de verantwoordelijkheid op zich moeten nemen voor uitvoering van een uiteindelijke vredesregeling. Tudjman suggereerde dat alle republieken in het voormalige Joegoslavië formeel elkaars soevereiniteit en territoriale onschendbaarheid zouden erkennen. Daarna zouden volgens hem de sancties tegen Servië en Montenegro kunnen worden opgeheven.

De details van de voorstellen van Tudjman met betrekking tot Kroatië zijn onduidelijk. Uit zijn formuleringen kan echter worden opgemaakt dat de door hem beoogde autonomie vooral van culturele aard zou zijn, al stelde hij ook voor de samenstelling van de politie in de betrokken gebieden in overeenstemming te brengen met de etnische verhoudingen. Het doel van Tudjman's voorstel lijkt tweeledig. Enerzijds wil hij onderstrepen dat Kroatië bereid blijft tot een vreedzame regeling van de conflicten in de republiek en in het gehele voormalige Joegoslavië. Anderzijds wil hij inspelen op de verdeeldheid die onder de Kroatische Serviërs bestaat. Zoals reeds eerder gemeld, bestaat er daar een controverse tussen enerzijds een stroming die pleit voor aanvaarding van de VN-resoluties die de Krajina aanmerken als onderdeel van Kroatië, en derhalve voor onderhandelingen met Zagreb over autonomie voor de Serviërs, en anderzijds een vleugel die blijft vasthouden aan staatkundige vereniging van alle Serviërs. Tudjman's voorstel lijkt mede tot doel te hebben de bestaande meningsverschillen tussen de Dalmatische en Slavonische Serviërs te vergroten.

Vorige week is in Noorwegen geheim overleg gevoerd tussen de Kroatische regering en vertegenwoordigers van de Kroatische Serviërs. Dit lijkt echter te zijn doorkruist door het vredesinitiatief van Tudjman. Naar verluidt werd de aanvankelijke vooruitgang bij de betreffende besprekingen kort vóór de presentatie van Tudjman's voorstel geblokkeerd op instructie van Zagreb. Daarna zijn de besprekingen in Oslo voor onbepaalde tijd verdaagd, omdat het aanbod van Tudjman volgens de Kroatisch-Servische delegatie haaks stond op dit overleg. Vermeldenswaard is overigens dat ook de Bosnisch-Servische leider Karadzic zich tegen het voorstel van Tudjman heeft uitgesproken.

[REDACTED]

Kort na Tudjman hebben ook Duitsland en Frankrijk een voorstel gepresenteerd om de politieke impasse met betrekking tot het voormalige Joegoslavië te doorbreken. Belangrijkste element daaruit is dat zij een geleidelijke opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" voorstellen als dat land er blijk van geeft druk uit te oefenen op de Bosnische Serviërs om territoriale concessies te doen aan de Moslims. Anderzijds stellen zij sancties voor tegen de Bosnische regering als die, ondanks eventuele Servische concessiebereidheid, blijft weigeren een vredesakkoord te ondertekenen. Voor de Kroatisch-Servische gebieden zou een proces van normalisering en vertrouwenwekkende maatregelen op gang moeten komen. Inmiddels zouden volgens het betreffende voorstel zowel de EG als de islamitische wereld de humanitaire hulpverlening moeten intensiveren. Vermoedelijk zal het genoemde voorstel aan de orde komen tijdens de EG-top op 22 november.

Aan beide voorstellen ligt de overweging ten grondslag dat de problemen met betrekking tot Kroatië, Bosnië-Herzegovina en "Joegoslavië" op zichzelf onoplosbaar lijken, maar zozeer onderling verweven zijn dat concessies van de betrokken partijen in één van de genoemde gebieden in beginsel zouden kunnen worden gecompenseerd op andere terreinen. Beide voorstellen zijn gebaseerd op de aanname dat het "Joegoslavische" bewind, en met name de Servische president Milosevic, bereid is op de Serviërs in de andere delen van het voormalige Joegoslavië druk uit te oefenen om over te gaan tot additionele concessies in de hoop dat daarvoor de sancties tegen het land kunnen worden opgeheven.

Laatstgenoemd element vormt een van de beleidsprioriteiten van Milosevic. Anderzijds is het onwaarschijnlijk dat Milosevic zich daadwerkelijk achter dergelijke initiatieven zal scharen. Staatkundige vereniging van alle Serviërs blijft zijn uiteindelijke doel; hij zal niets doen dat de realisering van dit doel op langere termijn onmogelijk zal maken. Bovendien zal Milosevic willen voorkomen dat zijn tegenstanders in de op 19 december a.s. te houden Servische parlementsverkiezingen hem ervan kunnen beschuldigen de belangen van de Serviërs elders te schaden. Daarom zal Milosevic zich naar verwachting zeker tot na die verkiezingen terughoudend opstellen. Inmiddels heeft Milosevic in algemene zin gesteld dat "Joegoslavië" bereid is om deel te nemen aan alomvattende conferenties met betrekking tot de problematiek in de diverse delen van de oude Federatie. Hij heeft echter als voorwaarde gesteld dat dergelijke conferenties niet uitmonden in inmenging in de interne aangelegenheden van Servië, hetgeen bespreking van bijvoorbeeld de Kosovo-problematiek onmogelijk zou maken.

Overigens heeft de Amerikaanse regering zich inmiddels, in kennelijke reactie op het Frans-Duitse initiatief, uitgesproken tegen verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië". De VS wijzen erop dat in hun visie de redenen die hebben geleid tot instelling van de sancties nog niet zijn verdwenen.

Bosnië-Herzegovina

Vorige week hebben Bosnische (Moslim-)eenheden de stad Vares (ten noordwesten van Sarajevo) veroverd op de HVO, de belangrijkste politieke en militaire organisatie van de Bosnische Kroaten. Daarmee heeft het Bosnische leger zijn verbindingslijnen in centraal-Bosnië verbeterd. Tevens is een route afgesloten die werd gebruikt voor zwarte handel en mogelijk zelfs militaire samenwerking tussen de Bosnische Serviërs en Kroaten.

De val van Vares heeft geleid tot grote onrust in de politieke leiding van zowel de HVO als Kroatië. Deels is deze verklaarbaar uit vrees voor het lot van de burgerbevolking van Vares en omgeving. Meer algemeen wordt echter aangenomen dat Tudjman en de HVO de militaire situatie in centraal- en zuid-Bosnië als zorgelijk beschouwen. Op diverse plaatsen staan de Kroatische linies onder druk en kunnen deze vermoedelijk slechts gehandhaafd worden door assistentie van reguliere Kroatische eenheden.

[REDACTED]

De afgelopen weken waren er herhaaldelijk aanwijzingen van onenigheid onder de Kroaten over de te volgen koers in en rond Bosnië-Herzegovina. Zo weigerden bevelhebbers van een bij Zagreb gelegerde Kroatische elite-brigade aanvankelijk orders op te volgen om zich naar Mostar te begeven teneinde de HVO bij te staan in hun pogingen het door Moslims beheerste deel van die stad te veroveren. Ook hebben lokale HVO-leiders onvrede geuit over het kennelijke streven van de Kroatische regering om Herzegovina de facto aan te sluiten bij Kroatië. Mogelijk houdt dit verband met de vrees dat zij in een dergelijk "Groot-Kroatië" zouden worden beschouwd als tweederangs burgers.

De zogenaamde "Herzegovina-lobby" in de Kroatische politiek is dermate sterk dat Tudjman het zich niet kan veroorloven de aanspraken op Mostar en omgeving op te geven. Tegen de achtergrond van de militaire successen van de Moslims in centraal-Bosnië is echter denkbaar dat de Kroaten hun militaire activiteiten in (delen van) centraal-Bosnië zullen beperken en deze regio feitelijk aan de Moslims opgeven. In dit verband is mogelijk van belang dat de Kroatische minister van Binnenlandse Zaken Granic vorige week heeft gepleit voor de instelling van "safe areas" voor de Kroatische bewoners van centraal-Bosnië.

De Bosnische regering heeft formeel aangekondigd dat zij de HVO in Sarajevo heeft verboden. De HVO-strijders die zich nog in de Bosnische hoofdstad bevinden, werden opgeroepen zich aan te sluiten bij Kroatische eenheden in de Bosnische strijdkrachten. Deze zijn reeds meer dan een jaar geleden opgericht om te illustreren dat de Bosnische krijgsmacht moet worden beschouwd als vertegenwoordiging van alle bevolkingsgroepen in de republiek. De ontbinding van de HVO houdt verband met de strijd die de afgelopen dagen ook in Sarajevo is gevoerd tussen de Bosnische Kroaten en de Moslims. Voor een deel houden deze gevechten verband met de betrokkenheid van HVO-leden bij zwarte handel en andere criminele activiteiten. Anderzijds spelen ook de steeds verder uiteenlopende politieke en militaire belangen van beide bevolkingsgroepen een rol. In dit verband hebben Bosnische bevelhebbers de HVO beschuldigd van openlijke samenwerking met de Servische belegeraars van Sarajevo. Het is onwaarschijnlijk dat de (voormalige) HVO-leden in Sarajevo zich onder invloed van de gemelde gebeurtenissen vrijwillig in groten getale bij de Bosnische strijdkrachten zullen aansluiten.

In de Bosnische enclave rond Bihac, waar zoals bekend aan Izetbegovic getrouwe eenheden strijd leveren met troepen van het voormalige presidiumlid Abdic, lijken de krachtsverhoudingen te veranderen in het voordeel van laatstgenoemde. Zo zouden afgelopen week niet alleen opnieuw individuele Bosnische militairen, maar zelfs enkele eenheden en masse zijn overgelopen naar Abdic. De aan Sarajevo getrouwe Bosnische eenheden zijn feitelijk volledig geïsoleerd. Het aantal meldingen van (ook militaire) assistentie van Serviërs en Kroaten aan Abdic neemt toe.

De afgelopen weken is een aantal bevelhebbers uit de Bosnische strijdkrachten ontslagen. Onder hen is de voormalige opperbevelhebber Halilovic, die voordien reeds onder huisarrest was geplaatst in verband met zijn betrokkenheid bij criminele activiteiten rond Sarajevo. Ook de bevelhebbers van het vierde en vijfde legerkorps, Pasalic resp. DrekoVIC, behoren tot de ontslagen generaals. Het vierde korps is gelegerd in Mostar en probeert te voorkomen dat deze plaats volledig door de HVO wordt veroverd. Het vijfde legerkorps is gestationeerd rond Bihac, waar het niet alleen strijd voert tegen Kroatische en Servische eenheden die deze enclave omringen, maar ook tegen troepen van Abdic. Denkbaar is dat de genoemde generaals verantwoordelijk worden gesteld voor de verliezen die de Bosnische strijdkrachten de afgelopen maanden hebben geleden. Het is echter evenmin uitgesloten dat enkele van de genoemde bevelhebbers zich hebben willen onttrekken aan het gezag van Izetbegovic, die door vele, met name gematigde,

Moslams wordt beschouwd als de hoofverantwoordelijke voor de politieke en militaire impasse waarin de republiek zich bevindt.

Inmiddels heeft de nieuwe Bosnische premier Silajdzic zijn nieuwe kabinet gepresenteerd. Het bestaat uit twintig ministers, allen Moslams, en wordt sterk gedomineerd door de SDA, de partij van Izetbegovic. Bij de presentatie werd benadrukt dat het herstel van het gezag van de Bosnische regering over alle door Moslams gedomineerde gebieden, inclusief de momenteel door Serviërs of Kroaten beheerste, prioriteit zal genieten. Zoals reeds verwacht, zijn sommige ministers expliciet belast met de behartiging van de belangen van Moslams in west- en oost-Bosnië. Ook daarmee wil Silajdzic, die geldt als een nauw medestander van Izetbegovic, benadrukken dat zijn regering zich ziet als de vertegenwoordiger van alle Moslams in Bosnië-Herzegovina en nieuwe separatistische tendensen zoals die in Bihac wil tegengaan. Silajdzic's opvolger als Bosnisch minister van Buitenlandse Zaken is Lubijankic, een man met beperkte politieke ervaring. Indicatief is echter dat hij afkomstig is uit Bihac.

Woordvoerders van UNPROFOR hebben zich vorige week uiterst kritisch uitgelaten over de opstelling van de Bosnische Serviërs. Deze zouden volgens UNPROFOR sinds de verwerping van het vredesplan voor Bosnië-Herzegovina door de Moslams in toenemende mate obstructie plegen ten opzichte van de hulpverlening aan de Bosnische burgerbevolking. De Serviërs willen kennelijk de stroom hulpgoederen naar hun tegenstanders minimaliseren. Overigens was afgelopen week ook sprake van wrijvingen tussen UNHCR en de HVO, onder meer in Kiseljak.

Volgens [redacted] zijn ten zuiden van Tuzla Bosnische voertuigen waargenomen in VN-kleuren. In reactie daarop hebben lokale Servische bevelhebbers bedreigd in de toekomst alle "neutrale" voertuigen onder vuur te nemen. Als gevolg van alle voornoemde factoren dreigen UNPROFOR en andere hulpverlenende instanties in toenemende mate betrokken te raken bij de strijd.

Er zijn aanwijzingen dat Bosnische (Moslim-)eenheden in Gorazde de schoonzoon van de Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic in gijzeling houden. Naar verluidt heeft Mladic bedreigd om Gorazde aan te vallen als de gijzelaar niet uiterlijk 10 november wordt vrijgelaten. Het is denkbaar dat de Serviërs deze melding zullen gebruiken als een excuus om de militaire druk op Gorazde op te voeren. Zij hebben reeds lange tijd onderstreept geen Moslim-enclaves aan de Bosnisch-Servische grens te zullen tolereren. De meest voor de hand liggende methode daartoe is de genoemde steden voortdurend onder artillerievuur te houden. Het is echter onwaarschijnlijk dat de Serviërs op korte termijn tegen Gorazde en de andere "safe areas" aan de oostgrens (Zepa en Srebrenica) acties zullen ondernemen die de status quo in Bosnië-Herzegovina ernstig in gevaar zouden kunnen brengen.

In dit verband is vermeldenswaard dat Silajdzic de VN heeft opgeroepen tot bescherming voor Gorazde, waarbij hij expliciet verwees naar de "safe areas"-resolutie van de Veiligheidsraad. Wellicht wilde Silajdzic bij zijn ambtsaan-treden opnieuw aandacht vragen voor de situatie in de oostelijke enclaves, waar Servische beschietingen aan de orde van de dag zijn. Daarbij dient echter te worden aangetekend dat dergelijke beschietingen vaak worden geprovoceerd door de Bosnische strijdkrachten, die de Serviërs vanuit bevolkingscentra beschieten. Het feit dat Silajdzic Gorazde met name noemde, houdt echter vermoedelijk verband met het dreigement van Mladic.

Kroatië

De militair-politieke situatie in Kroatië biedt geen eenduidig beeld. Enerzijds heeft vorige week een provocatie plaatsgevonden door een kleine Kroatische eenheid bij UNPA-west. Enkele tientallen militairen bezetten een Servisch dorp

[REDACTED]

in de "Pink Zone" aan de grens met de UNPA. Daarbij doorkruisten zij een deel van de UNPA dat werd gecontroleerd door het UNPROFOR-bataljon uit Nepal. Mogelijk had deze actie tot doel te illustreren dat militaire maatregelen tot herstel van het Kroatische gezag over de "Servische" gebieden tot de mogelijkheden blijven behoren. Een ander doel kan zijn geweest Servische tegenaanvallen te provoceren, waardoor de Serviërs opnieuw als agressor zouden kunnen worden aangemerkt. Deze melding onderstreept dat de Kroaten beogen hun pogingen voort te zetten om door middel van relatief kleinschalige acties rond de UNPA's de Serviërs onder druk te zetten. In dat kader zijn operaties tegen met name het zuidelijk deel van UNPA-west, met als doel de autoweg tussen Zagreb en oost-Kroatië onder volledige controle te krijgen, in de toekomst niet uitgesloten.

Anderzijds is sinds 7 november een staakt-het-vuren van kracht in UNPA-oost (oost-Slavonië). Hierover was enkele dagen tevoren in Osijek overeenstemming bereikt tussen vertegenwoordigers van de Kroatische strijdkrachten en van de Kroatisch-Servische eenheden in de betreffende UNPA. Van Kroatische zijde heeft bij instemming met dit bestand mogelijk een rol gespeeld dat de afgelopen maanden internationaal forse kritiek is geuit op de HVO als gevolg van door deze organisatie gepleegde oorlogsmisdaden. In dit verband is zelfs gezinspeeld op mogelijke sancties tegen Kroatië. Met overeenkomsten als de bovenvermelde, evenals met het genoemde vredesinitiatief van Tudjman, beoogt Kroatië waarschijnlijk mede aan te geven zich wel degelijk constructief op te stellen in het vredesproces. Voor de Serviërs zou een overeenkomst met de Kroaten, mits deze ook daadwerkelijk nageleefd wordt, inhouden dat zij hun controle over UNPA-oost kunnen consolideren.

Er zijn aanwijzingen dat (delen van) een vijftal Bosnisch-Servische brigades uit de omgeving van Banja Luka zijn overgebracht naar de regio-Knin. Dit kan verband houden met de vrees voor hernieuwde Kroatische aanvallen op de "Servische" gebieden in Kroatië, alsmede met het feit dat de spanningen in west-Bosnië de afgelopen maanden zijn verminderd. De betreffende melding wijst erop dat Kroatië in geval van nieuwe aanvallen op UNPA-zuid mede rekening moeten houden met weerstand vanuit Bosnië-Herzegovina.

Servië/Montenegro

De "Joegoslavische" regering heeft vorige week in een brief aan de voorzitter van de EG aangeboden een alternatieve corridor voor humanitaire hulp aan de bevolking van Sarajevo te openen. Daartoe zou volgens de "Joegoslavische" minister van Buitenlandse Zaken Jovanovic de haven van Bar (Montenegro) gebruikt kunnen worden. Vanuit Bar zijn diverse spoor- en wegroutes naar Sarajevo denkbaar die niet door betwiste gebieden lopen. Het idee van Jovanovic, dat inmiddels is ondersteund door Karadzic, heeft tot doel de constructieve opstelling van "Joegoslavië" en de Bosnische Serviërs te illustreren en houdt derhalve verband met het Servische streven naar opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië".

De "Joegoslavische" pers heeft Albanië ervan beschuldigd militaire bondgenootschappen te vormen met Westerse landen om de situatie in "Joegoslavië" te destabiliseren. Zo werd erop gewezen dat het land de afgelopen weken afspraken voor militaire samenwerking heeft gesloten met de VS, het Verenigd Koninkrijk en Oostenrijk. Volgens de berichten zou ook Saoedi-Arabië enkele miljoenen US dollars aan Albanië hebben geschonken, formeel voor inrichting van vluchtelingenkampen, maar in werkelijkheid om guerrilla's op te leiden voor inzet in "Joegoslavië". Tevens zouden honderden Italiaanse militaire instructeurs aanwezig zijn in Albanië. Doel van dit alles zou zijn te infiltreren in de naburige Servische provincie Kosovo, waar een etnisch-Albanese meerderheid wordt onderdrukt.

[REDACTED]

Inderdaad heeft Albanië zijn militair-politieke contacten met een aantal Westerse landen geïntensiveerd. Dit streven dient echter vooral te worden gezien in het licht van de vrees van de Albanese leiding betrokken te raken bij een grensoverschrijdend conflict indien de etnische tegenstellingen in Kosovo of Macedonië, waar eveneens een groot aantal etnische Albanen leven, escaleren. Vermoedelijk dienen de genoemde "Joegoslavische" persberichten met name ter rechtvaardiging van de aanwezigheid en (repressieve) activiteiten van veiligheidstroepen in Kosovo. Ook kan de "Joegoslavische" propaganda zijn veroorzaakt door het feit dat de etnisch-Albanese leiding onlangs heeft aangekondigd de komende Servische parlementsverkiezingen, te zullen boycotten.

De Servische politie heeft vorige week tientallen leden van de extreem-nationalistische Radicale Partij (SRS) gearresteerd in verband met betrokkenheid bij oorlogsmisdaden in Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Deze arrestaties kunnen niet los worden gezien van de komende verkiezingen in Servië. Zoals bekend was tot voor kort sprake van een informeel samenwerkingsverband in het parlement tussen de SRS en de regerende Socialistische Partij van Milosevic. Hieraan kwam een einde doordat de leider van de SRS, Seselj, een motie van wantrouwen indiende tegen de regering. Breekpunt van de samenwerking was vermoedelijk dat Milosevic in het kader van zijn streven naar opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" bereid leek tot tenminste verbale steun aan door de SRS verworpen vredesinitiatieven met betrekking tot Bosnië-Herzegovina en Kroatië.

In "Joegoslavië" is een nieuwe politieke partij opgericht onder de naam "Partij voor de Servische eenheid" (SSJ). Deze staat onder leiding van de extreem-nationalistische militieleider Arkan, die in het verleden is beschuldigd van oorlogsmisdaden in Kroatië en Bosnië-Herzegovina en een aanzienlijk internationaal strafblad heeft. Het feit dat de SSJ een half uur zendtijd heeft ontvangen in de door de socialisten gedomineerde Servische media heeft geleid tot speculaties dat de oprichting van de partij tenminste passief is gesteund door de Servische socialisten. Denkbaar is dat de socialisten activiteiten van SSJ-zijde zullen tolereren in de hoop daarmee verdeeldheid te zaaien tussen de SSJ en de SRS, die beide hun kiezers zoeken in het extreem-nationalistische kamp.

Macedonië

De Macedonische regering heeft onlangs verklaard groeiende problemen te verwachten met betrekking tot de handhaving van het embargo tegen "Joegoslavië". Daarbij werd met name gewezen op het uitblijven van internationale compensatie voor de door de sancties geleden verliezen van het in een ernstige economische crisis verkerende Macedonië. Als additionele factor werd genoemd dat "Joegoslavië" heeft bedreigd de stroomleveranties aan Macedonië af te snijden als het land al te strikt de hand houdt aan de sancties.

Conclusie/voorzicht

Zowel Frankrijk en Duitsland als de Kroatische regering hebben de afgelopen week initiatieven genomen die beogen een alomvattende vredesregeling met betrekking tot het voormalige Joegoslavië tot stand te brengen. Aan de basis van beide voorstellen ligt de overweging dat de afzonderlijke problemen vermoedelijk onoplosbaar zijn, maar tevens zozeer onderling verweven dat een de mogelijkheid van een "package deal" niet mag worden uitgesloten. Daarbij wordt met name gespeculeerd op de bereidheid van de Servische president Milosevic om druk uit te oefenen op zijn volksgenoten in Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Vermoedelijk staat Milosevic hier niet afwijzend tegenover, maar zal hij niets doen dat de staatkundige vereniging van alle Serviërs op langere termijn zou doorkruisen. Ook is het onwaarschijnlijk dat hij zich openlijk achter dergelijke initiatieven zal scharen vóór de Servische parlementsverkiezingen van 19 december a.s.

[REDACTED]

De val van Vares heeft vermoedelijk geleid tot grote onrust aan Kroatische zijde. De Kroatische stellingen in Bosnië-Herzegovina lijken onder druk te staan en kunnen op sommige plaatsen waarschijnlijk slechts behouden worden door additionele versterkingen vanuit Kroatië zelf. Ondanks twijfels over de Bosnië-politiek van president Tudjman onder zowel de Kroatische als de Bosnische bevolking wordt aangenomen dat de militaire assistentie voor de HVO vanuit Kroatië ook in de toekomst voldoende zal zijn om tenminste de aanspraken op zuid-Herzegovina, met inbegrip van Mostar, te handhaven. Het is echter niet uitgesloten dat de Kroaten zich gedwongen zullen zien (delen van) centraal-Bosnië aan de Moslims op te geven.

Op korte termijn behoort nieuwe Bosnisch-Servische agressie tegen de Moslim-enclaves in oost-Bosnië tot de mogelijkheden. Hoewel de Serviërs niets zullen doen dat hun recente veroveringen in Bosnië-Herzegovina in gevaar zal brengen, zullen zij ernaar streven de zogenaamde "safe areas" aldaar onder controle te brengen.

De politiek-militaire situatie in Kroatië vertoont geen eenduidig beeld. Enerzijds blijft er sprake van kleinschalige Kroatische provocaties, die tot doel hebben de druk op de Kroatische Serviërs te handhaven. Anderzijds geeft de Kroatische regering blijk van een zekere compromisbereidheid, vermoedelijk vooral om haar internationale aanzien niet verder te schaden. De situatie in Kroatië zal naar verwachting geen ingrijpende veranderingen ondergaan zolang de ontwikkelingen in het internationale vredesproces en met name in Bosnië-Herzegovina niet verder zijn uitgekristalliseerd.